

Sygn. akt XKa 273/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2013r.

Sąd Okręgowy w Warszawie X Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Wróblewska (spr)

sędziowie SO Grażyna Puchalska

SR (del) Arletta Mierzwiak

Protokolant sekretarz sądowy Monika Matuszczak

przy udziale Prokuratora: Wojciecha Pełszoka

po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2013r.

sprawy skazanego D. M.

w przedmiocie wyroku łącznego

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia

z dnia 27 grudnia 2012 r., sygn. akt II K 775/12

orzeka:

zaskarżony wyrok uchyla i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu dla Warszawy –Śródmieścia

do ponownego rozpoznania

Sygn. akt: X Ka 273/13

UZASADNIENIE

D. M. został skazany następującymi prawomocnymi wyrokami:

I. wyrokiem Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 6 października 2005 roku w sprawie V K 934/05 za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. popełnione w dniu 17 lutego 2005 roku na karę roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

II. wyrokiem Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 29 maja 2006 roku w sprawie III K 402/06 za przestępstwo z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełnione w dniu 11 września 2002 roku na karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności;

III. wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy - Żoliborza w Warszawie z dnia 28 maja 2007 roku w sprawie IV K 66/07 za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. popełnione w dniu 13 listopada 2004 roku na karę roku i 3 (trzech) miesięcy pozbawienia wolności;

IV. wyrokiem Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 30 stycznia 2007 roku w sprawie IV K 2131/06 za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełnione w nocy z 18/19 października 2005 roku na karę roku pozbawienia wolności i za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełnione w dniu 25 października 2005 roku na karę roku pozbawienia wolności; skazanemu została wymierzona kara łączna roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

V. wyrokiem Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 6 marca 2008 roku w sprawie VIII K 204/08 za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. popełnione w dniu 26 września 2004 roku na karę roku pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 20 (dwudziestu) stawek dziennych, z ustaleniem wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 50 (pięćdziesiąt) złotych; postanowieniem Sądu Rejonowego dla Warszawy - Mokotowa w Warszawie orzeczono wykonanie kary zastępczej pozbawienia wolności za karę grzywny;

VI. wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie z dnia 9 stycznia 2009 roku w sprawie V K 549/05 za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. popełnione w dniu 27 sierpnia 2004 roku na karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

VII. wyrokiem Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 28 kwietnia 2009 roku w sprawie IV K 1839/06 za przestępstwo z art. 288 § 1 k.k. popełnione w dniu 25 października 2005 roku na karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności, za przestępstwo z art. 224 § 2 k.k. popełnione w dniu 25 października 2005 roku na karę 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności i za przestępstwo z art. 226 § 1 k.k. popełnione w dniu 25 października 2005 roku na karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności; skazanemu została wymierzona kara łączna roku i 2 (dwóch) miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 5 (pięć) lat;

VIII. wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie z dnia 28 października 2011 roku w sprawie II K 272/08 za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnione w okresie od dnia 21 grudnia 2004 roku do dnia 16 stycznia 2005 roku na karę 3 (trzech) lat pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 33 § 2 k.k. na karę grzywny w wysokości 100 (stu) stawek dziennych, z ustaleniem wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 25 (dwadzieścia pięć) złotych.

Ponadto wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 23 marca 2010 r., sygn. akt IV K 1050/09 połączono jednostkowe kary pozbawienia wolności wymierzone skazanemu D. M. wyrokami opisanymi w pkt 1, 2, 4, 5 i 6 i wymierzono mu karę 5 lat i 5 miesięcy pozbawienia wolności.

Wyrokiem łącznym z dnia 27 grudnia 2012 r., sygn. akt II K 775/12 Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie orzekł w przedmiotowej sprawie następująco:

I. na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. połączył w zakresie kar jednostkowych pozbawienia wolności wyrok Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 6 października 2005 roku w sprawie V K 934/05, wyrok Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 29 maja 2006 roku w sprawie III K 402/06, wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy - Żoliborza w Warszawie z dnia 28 maja 2007 roku w sprawie IV K 66/07, wyrok Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 6 marca 2008 roku w sprawie VIII K 204/08, wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie z dnia 9 stycznia 2009 roku w sprawie V K 549/05 oraz wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie z dnia 28 października 2011 roku w sprawie II K 272/08 i wymierzył skazanemu D. M. karę łączną 8 (ośmiu) lat i 5 (pięciu) miesięcy pozbawienia wolności;

II. na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w części dotyczącej połączenia wyroków Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 30 stycznia 2007 roku w sprawie IV K 2131/06 i Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 28 kwietnia 2009 roku w sprawie IV K 1839/06;

III. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet kary łącznej wymierzonej skazanemu D. M. w pkt I wyroku zaliczył okres pozbawienia wolności od dnia 17 lutego 2005 roku do dnia 6 października 2005 roku, od dnia 17 sierpnia 2006 roku do dnia 1 lipca 2007 roku, od dnia 31 lipca 2006 roku do dnia 17 sierpnia 2006 roku, od dnia 1 lutego 2007 roku do

dnia 14 czerwca 2009 roku, od dnia 14 czerwca 2009 roku do dnia 23 marca 2010 roku, w dniu 2 września 2004 roku oraz od dnia 1 lutego 2005 roku do dnia 3 lutego 2005 roku;

IV. zwolnił skazanego D. M. od zapłaty kosztów sądowych, ustalając, że wydatki ponosi Skarb Państwa.

Wyrok powyższy zaskarżył na korzyść skazanego jego obrońca, zarzucając

1. na podstawie art. 438 pkt. 2 kpk obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zapadłego orzeczenia, tj. art. 424 kpk poprzez niedostateczne wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku w zakresie braku wskazania przyczyn i okoliczności, dla których Sąd połączył wyroki z pkt I, II, III, V, VI i VIII oraz umorzył postępowanie w części dotyczącej wyroków z pkt IV i VII, a tym samym ograniczenie możliwości prawidłowego odniesienia się do zapadłego wyroku,
2. na podstawie art. 438 pkt. 2 kpk obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zapadłego orzeczenia tj. art. 577 kpk poprzez brak zaliczenia wszystkich okresów rzeczywistego pozbawienia wolności, jak choćby w okresie od 4 listopada 2005 roku do dnia 31 lipca 2006 roku,
3. na podstawie art. 438 pkt. 3 kpk błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść zapadłego orzeczenia polegający na przyjęciu, iż kara łączna 8 lat i 5 miesięcy pozbawienia wolności będzie karą słuszną, przy czym w rzeczywistości Sąd Rejonowy oparł się na zapadłym w dniu 23 marca 2010 roku wyroku orzekającym wobec oskarżonego karę łączną 5 lat i 5 miesięcy pozbawienia wolności oraz zsumował ją z karą orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie II Wydział Karny, sygn. akt: II K 272/08 z dnia 28 października 2011 roku 3 lat pozbawienia wolności, co uzasadnia przypuszczenie, iż Sąd Rejonowy nie zadał sobie trudu zbadania sytuacji oskarżonego na nowo, a jedynie przyjął jako podstawę orzeczoną wcześniej karę łączną,
4. na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść zapadłego orzeczenia, a wyrażający się zastosowaniem zasady kumulacji kary orzeczonej poprzednim wyrokiem łącznym oraz orzeczoną w sprawie II K 272/08 zamiast choćby asperacji, która winna mieć z: stosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy,
5. na podstawie art. 438 pkt. 4 k.p.k. rażąco niewspółmierność orzeczonej przez Sąd Rejonowy w pkt I wyroku kary łącznej 8 lat i 5 miesięcy pozbawienia wolności na skutek połączenia wyroków z pkt I, II, III, V, VI i VIII.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie kary łącznej w wymiarze 7 lat pozbawienia wolności oraz zaliczenie na poczet kary łącznej wszystkich okresów rzeczywistego pozbawienia wolności, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy skazanego była skuteczna o tyle, o ile doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że prawidłowe są ustalenia Sądu Rejonowego odnośnie konieczności połączenia kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami opisanymi w pkt 1, 2, 3, 5, 6 i 8. Powyższe nie jest kwestionowane przez obrońcę. W niniejszej sprawie zanim zapadł chronologicznie „pierwszy” wyrok, co miało miejsce w dniu 6 października 2005 r. w sprawie V K 934/05, D. M. popełnił przestępstwa, za które został skazany wyrokami w sprawach III K 402/06, IV K 66/07, VIII K 204/08, V K 549/05 oraz II K 272/08, co oznacza, że przestępstwa te pozostają ze sobą w realnym zbiegu.

Odnosząc się do wymiaru kary pozbawienia wolności orzeczonej za zbiegające się przestępstwa, podzielić należy stanowisko zawarte w apelacji, iż uzasadnienie wyroku Sądu Rejonowego w tym zakresie nie spełnia wymogów określonych w art. 424 § 1 k.p.k., a poczynione ustalenia faktyczne są dowolne. Wymierzając karę łączną sąd I instancji

winien szczegółowo wskazać, z jakich względów oparł jej wymiar na wybranej przez siebie zasadzie (kumulacji, asperacji czy też absorpcji). Sąd winien zatem wnikliwie rozważyć związek przedmiotowo – podmiotowy pomiędzy poszczególnymi przestępstwami, jak również zanalizować względy prewencji ogólnej i szczególnej, które przemawiają za konkretnym wymiarem kary. Tego sąd I instancji w przedmiotowej sprawie nie uczynił.

Słusznie podniósł skarżący, iż Sąd Rejonowy oparł wymiar kary łącznej na prostym połączeniu kary łącznej pozbawienia wolności wymierzonej wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 23 marca 2010 r., sygn. akt IV K 1050/09 oraz kary pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie II K 272/08. Tymczasem taki sposób rozumowania jest niedopuszczalny. Trafnie zwrócił uwagę obrońca skazanego, że, zgodnie z art. 575 § 1 k.p.k., jeżeli po wydaniu wyroku łącznego zachodzi potrzeba wydania nowego wyroku łącznego, z chwilą jego wydania poprzedni wyrok łączny traci moc. W związku z powyższym, Sąd Rejonowy winien zanalizować związek przedmiotowo – podmiotowy pomiędzy poszczególnymi przestępstwami orzeczonymi wyrokami jednostkowymi, nie zaś odwoływać się do wyroku łącznego w sprawie IV K 1050/09, który faktycznie przestał istnieć w obrocie prawnym. Na marginesie nadmienić można, że w zaskarżonym wyroku Sąd Rejonowy nie orzekł o utracie mocy wyroku łącznego z dnia 23 marca 2010 r., co nie stanowi uchybienia proceduralnego, niemniej jednak, w ocenie Sądu Okręgowego, zawarcie takiego rozstrzygnięcia nie jest błędne, a wręcz przeciwnie – posiada walor informacyjny, sprzyjający przejrzystości obrotu prawnego. Podobnie ocenić należy zamieszczenie w wyroku stwierdzenia, iż w pozostałym zakresie wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu.

Wymierzając karę łączną, Sąd Rejonowy winien odnieść się również rzetelnie do dyrektywy prewencji szczególnej, w tym ocenić stosunek skazanego do popełnianych przestępstw, jak też zanalizować jego zachowanie w zakładzie karnym. Niewystarczające jest ku temu oparcie się wyłącznie na dowodzie z wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez kuratora sądowego, z którego wynika zresztą, że skazany większość dorosłego życia spędził w warunkach izolacji więziennej i bardziej są mu znane zasady życia więziennego niż na wolności. Tym samym, Sąd Rejonowy, niezależnie od faktu, że w chwili wyrokowania, skazany przebywał na wolności, winien zwrócić się o opinię o skazanym do właściwej jednostki penitencjarnej, w której uprzednio przebywał D. M.. Powyższy brak winien zostać uzupełniony przy ponownym rozpoznaniu sprawy (aktualnie zresztą D. M. został ponownie osadzony celem odbycia kary pozbawienia wolności w sprawie II K 272/08).

Nie mogło również ująć uwadze Sądu Okręgowego, że, wydając zaskarżony wyrok, Sąd Rejonowy dopuścił się obrazy prawa materialnego, mianowicie – pomimo zaistnienia ku temu podstaw – nie połączył kar grzywny orzeczonych w sprawach VIII K 204/08 oraz II K 272/08. Nie można podzielić stanowiska zawartego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że, skoro grzywna orzeczona w sprawie VIII K 204/08 została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności i wykonana, to połączenie tych kar nie byłoby dla skazanego korzystne, a zatem sprzeciwiałoby się instytucji wyroku łącznego. Zwrócić należy uwagę, że żaden przepis nie nakłada na sąd obowiązku takiego ukształtowania kar łącznych, by ich wykonanie stanowiło dla skazanego korzyść w porównaniu z wykonywaniem poszczególnych kar jednostkowych. Aktualnie, z uwagi na kierunek środka zaskarżenia wyroku, nie jest możliwe wydanie wobec skazanego surowszego orzeczenia niż to, które stało się przedmiotem zaskarżenia (art. 443 k.p.k. a contrario). Niezależnie od powyższego, przy ponownym rozpoznaniu sprawy, rozważenia jednak wymaga, czy połączenie kar grzywny stanowić będzie dla skazanego niekorzystne rozstrzygnięcie w porównaniu do braku takiego połączenia.

Słusznie podniósł skarżący, że Sąd Rejonowy w sposób niedostateczny i niespełniający wymogów określonych w art. 424 § 1 k.p.k. podał przyczyny, dla których umorzył postępowanie w części dotyczącej połączenia wyroków w sprawach IV K 2131/06 oraz IV K 1839/06. Sąd I instancji podał, że odnośnie połączenia kar wymierzonych w w/w sprawach nie zachodzą przesłanki określone w art. 85 k.k., co należy ocenić jako stanowisko błędne. Zanim zapadł „pierwszy” w rozumieniu art. 85 k.k. wyrok w sprawie IV K 2131/06, co miało miejsce w dniu 30 stycznia 2007 r., skazany popełnił przestępstwa, za które został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy z dnia 28 kwietnia 2009 r., sygn. akt IV K 1839/06. W obu sprawach D. M. został skazany na kary pozbawienia wolności, przy czym w sprawie IV K 1839/06 została mu wymierzona kara z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Wbrew stanowisku Sądu Rejonowego, kary te, w myśl art. 89 § 1 k.k., podlegają łączeniu w ten sposób, że w wyroku łącznym możliwe jest warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej pozbawienia wolności, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art.

69 k.k. Sąd Rejonowy nie zanalizował natomiast, czy wobec skazanego istnieje pozytywna prognoza kryminologiczna pozwalająca na wymierzenie kary łącznej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, błędnie ustalając, że brak jest przesłanek do połączenia kar określonych w art. 85 k.k., co będzie wymagało uzupełnienia przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Podkreślić jednak należy, że nie jest możliwe skorzystanie z dyspozycji art. 89 § 1 a k.k. i wymierzenie skazanemu kary łącznej pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, albowiem sprzeciwia się temu treść art. 4 k.k. (w chwili popełnienia przestępstw przepis art. 89a § 1 k.k. nie obowiązywał, zaś poprzednia regulacja była z całą pewnością względniejsza dla sprawcy).

Słusznie także podniósł skarżący, że, zgodnie z art. 577 k.p.k., w wyroku łącznym należy oznaczyć w miarę potrzeby datę, od której należy liczyć początek odbywania kary orzeczonej wyrokiem łącznym oraz wymienić okresy zaliczone na poczet kary łącznej. Tymczasem Sąd Rejonowy nie uzyskał danych z zakładu karnego o odbyciu przez D. M. kar z poszczególnych wyroków, na co zwraca uwagę dyrektor ZK w K., wskazując na nieprawidłowe zaliczenia (k. 126 – 127). W aktach sprawy brak jest też dokumentów potwierdzających, iż D. M. odbywał karę pozbawienia wolności na terenie Belgii, co zostało w sposób dowolny ustalone przez sąd I instancji (informacja powyższa wynika wyłącznie z wywiadu kuratora sądowego).

Z tych wszystkich względów, zaskarżony wyrok należało uchylić i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Reasumując, przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy zwróci się do zakładu karnego o nadesłanie opinii o zachowaniu się skazanego oraz danych o odbyciu kar pozbawienia wolności. Sąd Rejonowy wnikliwie oceni wszystkie przeprowadzone dowody i wyda stosowne do wyników postępowania dowodowego rozstrzygnięcie. Przy wymiarze kary łącznej Sąd szczegółowo przeanalizuje dyrektywy jej wymiaru. W wyroku Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy uwzględni przepis art. 577 k.p.k. Na ewentualny wniosek strony, Sąd sporządzi uzasadnienie wyroku w sposób zgodny z treścią art. 424 k.p.k. umożliwiającą sądowi wyższej instancji kontrolę orzeczenia i zaprezentowanego przez sąd I instancji rozumowania.